

Uw brief van : 14 november 2023

Ref. :

Uw kenmerk :

Tel. :

Afdeling : MO/

E-mail : j.bellemakers@s-hertogenbosch.nl

Zaaknummer : 15981354

Bijlage(n) : 2

Datum : 12 maart 2024

Onderwerp : Voortgang Motie Werken aan hersteld vertrouwen

Geachte raadsleden,

Persoonlijke inleiding van de burgemeester

In november 2023 nam u als raad de motie Werken aan hersteld vertrouwen aan. U vraagt hierbij “per direct te werken aan herstel van vertrouwen en het maken van een plan”. Een terecht verzoek van uw raad, want mijn uitspraak op de infoavond over het AZC heeft pijn veroorzaakt bij veel mensen. Zoals ik ook in de raadsvergadering van november heb aangegeven is de uitspraak ook zuurstof geweest voor emoties, gevoel, boosheid en teleurstelling die daarna werd geuit. Herstel van vertrouwen moet dan ook niet alleen uitgaan van mijn persoonlijke relatie met mensen die dat vertrouwen in mij kwijt zijn. Juist door mijn rol en ambt heb ik de dure plicht om verder te kijken dan dat en de thema's discriminatie, inclusie en diversiteit verder op te pakken en ervoor te zorgen dat 's-Hertogenbosch juist een toonbeeld wordt van een inclusieve stad waar diversiteit omarmt wordt als een kracht. Daarmee kan ik waarmaken waarin ik werkelijk in geloof: ieder puzzelstukje telt, verschillen tussen mensen creëert kracht in de samenleving en de overheid is er om mensen te helpen. Ik heb dan ook de motie beschouwt als een brede opdracht, zowel voor mezelf, het college en de gemeente als geheel. Waarbij eenieder stappen kan zetten, maar natuurlijk begint de eerste stap bij mezelf.

Inleiding

In deze brief nemen we u – als college - graag mee in onze gedachtegang, de stappen die we als gemeente hierin al zetten en de stappen die we nog gaan zetten rondom uw motie Werken aan hersteld vertrouwen. Deze brief is als antwoord op uw motie de kapstok aan de hand waarvan we bestaande inspanningen continueren, extra inspanningen opstarten die mede tot stand zullen komen op basis van gesprekken met de Bossche Marokkaanse én andere gemeenschappen, in gesprek gaan met diverse betrokkenen en ons inzetten voor verbinding en het herstel van vertrouwen.

De voortgang hiervan zullen we ook, conform uw motie, periodiek aan uw Raad terugkoppelen. Op basis van de in deze brief beschreven aandachtspunten en aanpak gaan we samen aan de slag.

In het eerste deel van de brief gaan we in op het vertrouwen in de overheid in het algemeen en welke acties we daar als gemeente in doen en meer gaan doen. In het tweede deel van de brief gaan we verder in op de relatie met de Bossche Marokkaanse gemeenschap. De relatie die we willen herstellen met de Bossche Marokkaanse gemeenschap is de aanleiding van de motie en deze brief. Hier willen we dan ook recht aan doen. We vinden het echter ook belangrijk om de brede context te schetsen en daarna in te zoomen op deze relatie.

Hoewel dit twee gescheiden elementen betreft, zijn ze ook met elkaar verbonden. Het vertrouwen in de overheid in het algemeen is een breed begrip waarop we als gemeente, en als individuele bestuurders, niet altijd invloed hebben. Wij zijn er als college niettemin van overtuigd dat alle kleine en grote stappen die we hierbij en ook met de Bossche Marokkaanse gemeenschap nemen, zowel persoonlijk,

wij als college, u als raad of de gemeente als geheel, een bijdrage leveren aan dat bredere vertrouwen.

Herstel vertrouwen algemeen

Oorzaak verminderd vertrouwen

De door ons gevoelde noodzaak tot herstel van vertrouwen hangt samen met een al jarenlange trend van verminderd vertrouwen in de overheid als geheel en daarmee ook in de gemeente en publieke ambtsdragers.

Verschillende SCP-onderzoeken laten zien dat Nederlanders overwegend negatief of hoogstens neutraal oordelen over de mate waarin de overheid rechtvaardig optreedt en over wat de overheid presteert. Het meest negatief zijn mensen over het probleemoplossend vermogen van de overheid. 'Is de overheid er wel/ook voor mij?' Dat kan het lage politiek vertrouwen op dit moment mede verklaren. Dit wordt ook duidelijk door bijvoorbeeld de lage opkomst bij verkiezingen.

Inwoners ervaren op allerlei vlakken weinig grip op hun eigen situatie én weinig ondersteuning danwel tegenwerking door de overheden. Groepen inwoners ervaren al jarenlang het effect van (institutioneel) racisme en discriminatie, toenemende polarisatie, oorlogen, het gebrek aan geschikte woningen, bestaanszekerheid, de ongelijke kansen op het gebied van talentontwikkeling, gezondheid en arbeid. Een combinatie van digitalisering, globalisering en toenemend individualisme zorgen daarbij voor extra kwetsbaarheid en gevoel niet meer mee te kunnen of ergens thuis te horen. Sociale media zorgen voor een constante stroom van, soms ook tegenstrijdige, informatie.

De overheid, dus ook wij als gemeente, worstelen daarbij vaak met de balans tussen maatwerk en rechtmatigheid, legitimiteit en effectiviteit van beleid en beleidsuitvoering.

Movisie vat in hun rapport "Naar vertrouwen in een betrouwbare overheid" (2023), de gevoelens van onrechtvaardigheid, mede een bron van wantrouwen jegens de overheid, samen in de volgende termen:

- **Procedurele rechtvaardigheid**: worden besluiten wel eerlijk genomen? Is iedereen rechtvaardig behandeld?
- **Distributieve rechtvaardigheid**: worden goederen, diensten en kansen wel gelijk verdeeld? Dit komt ook voort uit een wij/zij-gevoel:
- **Gebrekkige representatie**: Voelen inwoners zich vertegenwoordigd door de politici? Bijvoorbeeld inwoners die praktisch geschoold zijn of met een migratieachtergrond, voelen zich niet voldoende vertegenwoordigd.

In de bijlage treft u een nadere toelichting op deze termen.

Als gemeente 's-Hertogenbosch merken we ook de gevolgen van het gebrek aan vertrouwen. Uit de inwonersenquête van 2023 blijkt dat ongeveer 1 op de 6 inwoners (17%) geen vertrouwen heeft in de gemeente. 45% van de inwoners heeft dat wel, 33% heeft een neutrale mening en 5% weet het niet. Dat horen we ook geregeld in gesprekken met inwoners. "Het eerlijke verhaal wordt niet verteld" en "er wordt toch niet naar ons geluisterd" zijn reacties die vaak aan de orde komen. Inwoners benaderen bestuurders en ambtenaren vaak met wantrouwen. En op sommige momenten gaat dat ook gepaard met agressie omdat mensen vinden dat ze niet gehoord of gezien worden en dat gaat samen met

zorgen of frustratie over de eigen situatie. Dat merken we bijvoorbeeld ook bij informatieavonden over ruimtelijke herinrichtingsprojecten.

Wat doen we al als gemeente 's-Hertogenbosch?

U vraagt om met een plan te komen om het vertrouwen te herstellen. Daarbij beginnen we niet op nul. Van oudsher doen we als gemeente al veel om naar inwoners te luisteren, mensen samen te brengen en inwoners te ondersteunen. Denk hierbij aan het wijkmanagement en mogelijkheden om via wijk- en dorpsbudget mensen zelf invloed te geven. Ook spannen we ons in voor mensen in kwetsbare situaties via KOO, schuldhulpverlening, mantelzorgondersteuning, jeugdzorg en andere gemeentelijke beleidsterreinen. En zoeken we op verschillende opgaven die we te doen hebben, het contact met de inwoners.

Daarnaast zijn de afgelopen jaren diverse specifieke programma's gestart naast het reguliere aanbod. Twee daarvan richten zich op de samenleving in 's-Hertogenbosch als geheel: het programma *Inclusief 's-Hertogenbosch* (wat in geactualiseerde vorm nog aan uw raad zal worden voorgelegd) en het programma *Sociale Structuur* (vastgesteld door u op 10 oktober 2023). Daarnaast zijn er diverse programma's die extra investeren op plekken waar dat nodig is; *Gelijke kansen op talentontwikkeling* en *Samen Gezond* (nog in ontwikkeling). Op die manier investeren we ongelijk, om zo meer gelijke kansen voor onze inwoners te creëren. Al deze programma's hebben als rode draad dat we in de wijken aan de slag gaan en in verbinding werken aan een inclusieve en sociaal verbonden gemeenschap waar iedereen gelijke kansen heeft. Ook met de recente start van een nieuwe vorm van inwonerparticipatie, het *Burgerberaad*, hopen we de stem van een representatief deel van onze inwoners beter te kunnen laten horen.

Als onderdeel van deze programma's en de organisatieontwikkelingen, nemen we ook de eigen organisatie onder de loep. We streven naar een gemeente die inclusief en divers is én denkt, met inwoners als uitgangspunt. Dit brengt een cultuurverandering met zich mee van zowel de ambtelijke organisatie, de bestuurlijke aansturing als in de politieke arena. In plaats van alleen "politiek-sensitief" groeien we naar "maatschappelijk-sensitief" en "cultuursensitief" werken. Bij het programma *organisatieontwikkeling* waar we u o.a. in onze brieven van 10 oktober en 19 december 2023 over informeerden, hebben we hier ook aandacht voor.

Wat gaan we nog meer doen?

Ondanks al deze inspanningen en bewegingen, merken we dat er meer nodig is om te werken aan het herstel van vertrouwen. Hier gaan we dan ook verder mee aan de slag, zowel beleidsmatig als cultuurgericht.

Beleidsmatig:

- Discriminatiescan: We gaan in samenwerking met RADAR een discriminatiescan uitvoeren. De doelstelling van deze scan is meervoudig:
 - Zicht krijgen op hetgeen we al doen en waar er 'gaten' zijn in dit beleid en wat het bereik kan zijn in relatie tot gemeentelijke ambities in haar verschillende rollen.
 - Zicht krijgen op prioriteiten en urgenties vanuit diverse groepen.

- Verbindingen in beeld krijgen met beleidsvelden waar we met een DGI (Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie) agenda op aan kunnen sluiten.
- Antiracisme agenda: Komend jaar werken we aan een actualisatie van het programma Inclusief 's-Hertogenbosch met daarin expliciet een antiracisme agenda. Hierbij betrekken we, naast inwoners, ook experts van onder andere antidiscriminatiebureau RADAR intensief. Meer dan voorheen bezien we daarbij welke invloed we als gemeente kunnen uitoefenen om stagediscriminatie en arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. We werken daar nu aan via de kant van jongeren (versterken competenties en zelfvertrouwen), maar er zal ook iets moeten gebeuren richting werkgevers en onderwijsinstellingen.
Daarnaast hebben we al een Lokale Inclusie Agenda (op toegankelijkheid en fysieke handicaps) en een Regenboogagenda, waarmee we discriminatie op die gebieden al proberen tegen te gaan.
- Relatiebeheer: Als gemeente hebben we blijkbaar onvoldoende contact met en zijn we blijkbaar onvoldoende in staat geweest om de voelsprietten bij verschillende inwonersgroepen goed te laten werken. Wellicht mede veroorzaakt door de bril waardoor we kijken, maar wellicht ook door niet voldoende bewust te zijn van onze positie. We gaan in overleg met RADAR hoe we als gemeente het relatiebeheer van groepen die niet automatisch goed met ons in contact staan, kunnen verbeteren en dat automatisme wel kunnen verkrijgen. Representatie van verschillende doelgroepen binnen de gemeentelijke organisatie kan hierbij helpen.
- Polarisatie: Om de ontwikkelingen van mogelijke polarisatie tegen te gaan organiseren we voor medewerkers uit verschillende geledingen van de gemeentelijke organisatie een nadere verdieping op dit thema. Tijdens deze sessie bezien we de specifieke situatie van de gemeente 's-Hertogenbosch en werken we een strategie uit hoe (verdere) polarisatie tegen te gaan of hiermee om te gaan. Als politici en publieke ambtsdragers ervaren wij ook dat er verruwing en wij-zij op ons af komt. Het vraagt ook een voorbeeldfunctie van ons in hoe wij met elkaar en met inwoners omgaan: hoe verbinden we ons als gemeente, maar ook verschillende bewoners onderling. Ook voor medewerkers van diverse afdelingen komt er meer aandacht hoe we échte aandacht kunnen geven aan inwoners rondom participatietrajecten om polarisatie te voorkomen.
- Begrijpelijk communiceren: Communiceren we als overheid op een begrijpelijke manier? Niet voor alle inwoners is dat vanzelfsprekend. Zo komt er bij het programma datastad expliciete aandacht voor digitaal kwetsbare inwoners én medewerkers. Daarnaast is van belang om inwoners die digitaal kwetsbaar of laaggeletterd zijn, beter mee te nemen in onze onderzoeken. Dit is een groep die de gemeentelijke vragenlijsten niet snel zal invullen en ook niet proactief meedoet in een digi-panel. We investeren graag extra tijd en energie (en daarmee ook financiën) om door middel van andere methoden (bijvoorbeeld (aanvullende) interviews) een breder beeld te krijgen, ook juist van deze groep. We zullen gaan zoeken naar manieren om ook vanuit deze groep Bosschenaren een hogere representativiteit te krijgen in onze onderzoeken. Daarnaast gaan we werken aan bewustzijn en verbetering op het communiceren op een begrijpelijke manier.
- Programma Inclusief 's-Hertogenbosch. Binnen het programma Inclusief 's-Hertogenbosch komt er expliciet aandacht voor verdere maatregelen waarmee we willen bevorderen dat de inwoners van onze gemeente elkaar beter leren kennen en de verschillen die er tussen verschillende inwonersgroepen zijn, meer waarderen. We zijn ervan overtuigd dat dit kan door meer nabijheid te creëren en te streven naar laagdrempelige ontmoetingen en het prikkelen van nieuwsgierigheid om zo beter te kunnen samen leven. Hier komen we binnen het programma Inclusief 's-Hertogenbosch op terug.

Cultuurgericht:

- **Benoemen:** We merken dat we als gemeente in bewoordingen graag positief blijven, we werken immers met vertrouwen in de toekomst. Maar soms is het nodig om gevoelde pijn ook expliciet te benoemen zoals deze wordt gevoeld: zoals 'het niet gehoord en niet gezien voelen', onzeker zijn op basiselementen van leven zoals inkomen, wonen, zorg en gezondheid en kunnen meedoen, discriminatie, racisme en wantrouwen. Want ook in 's-Hertogenbosch worden inwoners gediscrimineerd of achtergesteld. Ook in 's-Hertogenbosch ervaren inwoners pijn en schaamte omdat ze, ondanks hard werken, de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen. Ook in 's-Hertogenbosch kunnen mensen geen geschikte woning vinden. En ook de gemeente 's-Hertogenbosch maakt fouten en brengt, ondanks goede bedoelingen, inwoners soms een hoop ellende en frustratie. Dit verbloemen of verpakken in mooie woorden leidt ertoe dat inwoners hun pijn niet erkend voelen. Dat voedt het wantrouwen. Hier zullen we alerter op zijn en meer en eerlijk over communiceren.
- **Inclusief werken en denken als gemeente:** Als gemeente en medewerkers van de gemeente, zijn we vaak geneigd om vanuit onze 'bubbel' te kijken: niks menselijks is ons vreemd. Maar om goed beleid te maken en uit te voeren is het van belang om beter aan te sluiten bij inwoners voor wie dat beleid bedoeld is. Dat betekent dat we intern meer 'bubbels' moeten toevoegen of een grotere bubbel creëren met meerdere perspectieven. We streven naar "perspectivistische lenigheid": 'begrijpen we de perspectieven van verschillende inwoners?' Gebruik maken van ervaringsdeskundigen, een betere representatie van diverse inwoners in het personeelsbestand, meer onderzoek naar en in gesprek gaan met groepen inwoners kunnen hierbij helpen. In het interne personeelsbeleid, in het programma Inclusief 's-Hertogenbosch, in het programma sociale structuur (van buiten naar binnen werken) en in verschillende sectorale verbeterplannen is en komt er expliciet aandacht voor de versterking van deze kant van het ambtelijk vakmanschap.
- **Mensbeelden:** een mensbeeld is een veronderstelling over wat mensen willen, kunnen en hoe ze zich gedragen. Beleidsmakers zijn zich vaak niet bewust dat de mensbeelden waar ze vanuit gaan bij het maken van beleidskeuzes te gesimplificeerd, te optimistisch of te somber zijn. Dat kan ertoe leiden dat mensen tussen wal en schip terechtkomen of tekort worden gedaan. In navolging van een onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau gaan we bewustwording en discussie rondom dit onderwerp organiseren, bij voorkeur zowel bestuurlijk als ambtelijk.
- **Normstelling:** Een belangrijk onderdeel is dat we in de Bossche samenleving meer gezamenlijk de 'norm stellen', waarmee we grenzen stellen aan wat we wel en niet toelaten in gedrag naar elkaar. Daarmee werken we ook aan het tegengaan van onbewuste discriminatie. Dat vraagt van ons als gemeente en al haar verbonden medewerkers, organen en samenwerkingspartners voorbeeldgedrag en ook handelingsperspectief hoe dit voorbeeldgedrag vol te houden en anderen aan te spreken op hun gedrag. De komende tijd gaan we bezien welke maatregelen hiervoor nodig zijn.
- **Snel en zichtbaar handelen:** Zichtbare acties en handelingen scheppen meer vertrouwen dan mooie woorden of toezeggingen. Transparantie over wat niet kan, snellere actie of betere communicatie waarom zaken wel of geen doorgang vinden zijn niet alleen van belang voor een goede werkwijze als gemeente, maar ook om het vertrouwen in de overheid te herstellen.

Kanttekening

Het werken aan vertrouwen vraagt structureel en blijvende aandacht. Dit is een situatie die niet in één dag is ontstaan en zal ook niet op korte termijn zijn opgelost. Het vraagt een lange adem om hieraan te werken waar inwoners, bestuurders en ambtenaren allemaal een rol in hebben.

Vertrouwen Bossche Marokkaanse gemeenschap

Persoonlijke inleiding van de burgemeester

Veel van bovenstaande ontwikkelingen waren al in gang gezet voordat de commotie ontstond rondom mijn uitspraak eind oktober. Zoals ik in het interpellatiedebat heb toegelicht, vond ik het rondom de komst van een AZC belangrijk om in contact te blijven met de inwoners van de Gestelse Buurt. Daarom hebben we de keuze gemaakt om de aanwezigen bij de informatiebijeenkomst niet continue te corrigeren om mensen hun emotie en verhaal te kunnen laten delen. Achteraf heb ik gehoord en gevoeld dat dit bij verschillende andere inwoners van 's-Hertogenbosch het gevoel heeft opgeroepen dat de (angst voor) 'boosheid van witte mensen' zwaarder zou tellen dan de pijn van racisme die anderen voelen. Dat is uiteraard nooit mijn bedoeling geweest. Het laat maar weer zien dat het betrekken van alle inwoners bij de Bossche maatschappij, een continue balans en aandacht vraagt. Niet alleen van mij als burgemeester, maar ook van wethouders, ambtenaren en raadsleden. Daarbij gaan ook wel eens zaken mis en het is zaak dat te benoemen en ervan te leren.

Ik heb vele lessen geleerd de afgelopen maanden, één van de belangrijkste is om continue jezelf de vraag te stellen: "wat is de aard en waarde van deze relatie?" Relatie is meer dan contact, een relatie kan tegen een stootje en betekent dat je elkaar scherper de waarheid kunt zeggen, maar dat er een stevig fundament is om daarop verder te bouwen. Het sec hebben van contact is onvoldoende om zo'n relatie op te bouwen en te bestendigen. Ik moet concluderen dat de afgelopen jaren we zeker richting (onderdelen van) de Marokkaanse gemeenschap (en misschien wel breder) contact hadden, maar dat er geen sprake was van een relatie zoals ik die zojuist beschreef. Vandaar dat ik verderop in deze brief ook bouwstenen heb beschreven zoals ik (en wij) denk(en) dat die relatie versterkt en opgebouwd kan worden. Ik hoop dat ook de besturen bouwstenen kunnen aanleveren en dat we van die gezamenlijke bouwstenen dat stevig fundament kunnen bouwen.

Wat hebben we gedaan richting Bossche Marokkaanse gemeenschap?

De afgelopen tijd hebben we diverse gesprekken gevoerd met inwoners uit de Bossche Marokkaanse gemeenschap. In de bijlage treft u (geanonimiseerd) een overzicht van de verschillende mensen waarmee na dit incident hierover is gesproken. Dit is niet uitputtend maar geeft een inkijk. Daarnaast hebben ook verschillende wethouders gesprekken gevoerd, waaronder in januari met bestuursleden van de Bossche Marokkaanse moskeeën en Stichting Marokkaanse Jongeren 's-Hertogenbosch (SMJH). Hierin is duidelijk geworden dat het betreffende incident de druppel was die voor deze bestuursleden de emmer deed overlopen. Op basis van de gesprekken blijkt dat, hoewel onbedoeld, het vertrouwen van de besturen in de gemeente als samenwerkingspartner al eerder een knauw had gekregen. Doordat niet alle informatie transparant gedeeld (kon) worden, is er bij enkele gelegenheden door de gemeente niet meteen openheid van zaken gegeven rondom veiligheidsissues, maar pas nadat er 'bewijslast' werd gevraagd. Hoewel dat misschien uit veiligheidsoptiek op dat moment de beste keus was, heeft dat begrijpelijkerwijs het vertrouwen in de gemeente als samenwerkingspartner

geschaad. Hierbij zijn we als gemeente wellicht niet actief genoeg geweest in het contact zoeken en het delen van informatie die wél gedeeld kon worden.

Een belangrijke conclusie is dat we de relaties met moskeebesturen of soortgelijke organisaties, niet enkel moeten aanvliegen vanuit het Veiligheidsdomein. Voor de toekomst willen we juist nog meer de nadruk leggen op een bredere samenwerking met moskeebesturen, SMJH en aanverwante organisaties. Zij zijn juist bij inclusie en samenleven in 's-Hertogenbosch belangrijke samenwerkingspartners, dat vraagt om een breder contact om elkaar te zien, te begrijpen en te ondersteunen. We zouden juist ook om tafel moeten gaan als er niks aan de hand is. We werken nu aan nog bredere ambtelijke en vernieuwde bestuurlijke relaties om die brede bijdrage van deze partners een betere plek te geven. Hierbij zal het wel even kunnen duren voordat het vertrouwen weer opgebouwd wordt; vertrouwen komt immers te voet en gaat te paard. Het is aan de gemeente, aan ons als burgemeester en wethouders om, door transparant, betrouwbaar en eerlijk te communiceren en te handelen, dit vertrouwen terug te winnen.

Vanuit de burgemeester:

Tot op heden heb ik zelf nog niet met de moskeebesturen en SMJH gesproken, omdat zij aangaven daar (nog) geen behoefte aan te hebben en graag eerst een goed plan willen zien om daarover door te praten. Dat vind ik jammer, maar respecteer ik. Op 29 februari, na een gesprek met de wethouders op 10 januari, hebben vertegenwoordigers van SMJH en de moskeebesturen aangegeven in te gaan op mijn uitnodiging voor het gesprek. Hopelijk kunnen we daarmee een start maken met het gezamenlijk maken van een goed plan met draagvlak. Dat kan ik alleen als ik beter begrijp welke pijn er zit en waar ik, en wij als gemeente, aan moet(en) werken. Daarom ben ik blij dat er een gesprek ook met mij gaat plaatsvinden. Waarbij ik mij terdege ervan bewust ben dat met één gesprek het vertrouwen niet terug is. En dat ik vertrouwen alleen kan proberen terug te winnen en niet af kan dwingen.

Mijn uitspraak heeft ook in de ambtelijke organisatie beroering veroorzaakt. Naar aanleiding daarvan hebben er enkele interne dialooggesprekken plaatsgevonden. Ik vind het goed dat medewerkers hierover intern in gesprek zijn gegaan over wat een dergelijke uitspraak met hen doet en waar de gemeente in de rol van werkgever, en ik als burgemeester, aan kan werken.

Wat gaan we daarin nog doen?

Zoals hierboven genoemd willen we graag een plan verder vormgeven in overleg met onder andere de Bossche Marokkaanse gemeenschap. Wij staan open voor de bouwstenen vanuit die gemeenschap. Onze eerste ideeën zijn suggesties die we graag met hen verder uitwerken:

- Als personen en als bestuurders willen we beter weten wat de Marokkaanse cultuur in 's-Hertogenbosch inhoudt. Welke tradities en waarden zijn hier van belang, wat weten we nog niet van elkaar, waar kunnen we van elkaar leren, wat speelt er (van voetbalwedstrijden tot oorlogen: wat houdt mensen bezig)? Daarmee willen we een stap zetten in het werken aan onze eigen witte vlekken. We nodigen u allen uit dat samen met ons te doen. Dit willen we ook richting andere culturen graag doen. Bijvoorbeeld door stagedagen op verschillende plekken of met verschillende mensen waardoor we als mens meer zaken kunnen leren die we als bestuurder kunnen inzetten om onze gemeente verder te brengen.

- We kunnen als gemeente nog beter werken aan het relatiebeheer van groepen waarmee de relaties nog niet automatisch gaan. Van belang hierbij is vanuit welke hoedanigheid die relaties worden aangegaan. Een relatie met bijvoorbeeld de moskeebesturen moet niet (alleen) vanuit veiligheidsoogpunt zijn aangegaan: we willen oprecht weten hoe het met elkaar gaat, los van 'domeinen'.
- Op bestuurlijk niveau gaan we samen werken aan een samenwerkingsrelatie die niet bestaat uit het per schrift communiceren, maar actief elkaar opzoeken: "op de fiets springen en bij elkaar langsgaan" als er zaken spelen of gaan spelen die van wederzijds belang zijn. Het college zal hier op een bewustere manier bestuurlijke relaties gaan bouwen. Bijvoorbeeld door het intensiveren van het netwerk Met Elkaar Bosschenaar waar een veelheid aan partners concreet werkt aan elkaar kennen, zien en horen. Ook het Netwerk Religie en Samenleving kunnen we verder versterken om een netwerk te bouwen waar ook inclusie een onderwerp is.
- Niet alleen het moskeebestuur is een (gewaarde) samenwerkingspartner, ook binnen de Bossche Marokkaanse gemeenschap zijn er verschillende meningen, gedachten, personen, organisaties, etc. Meer dan voorheen gaan we, naast met de moskeebesturen, het contact met inwoners van diverse groepen intensiveren. Om te bepalen op welke wijze we dit doen, en ook op welke wijze we ons relatiebeheer verder kunnen vormgeven, willen we ook expertise van RADAR gebruiken.
- Als gemeente moeten we meer vertrouwen durven geven aan inwonersinitiatieven, samenwerkingspartners, mensen in buurten en wijken en aan organisaties die hard werken om mensen positief te verbinden aan elkaar en aan de Bossche samenleving.
- De ervaring van de interne dialooggespreken willen we doorzetten en dergelijke gesprekken ook met inwoners van diverse achtergrond voeren. Een veilige omgeving om deze gesprekken te voeren is daarvoor van essentieel belang, daar gaan we de komende tijd nadere uitwerking aan geven. Doelstelling van deze gesprekken is om verschillende (groepen) inwoners meer van elkaar te laten weten en inzicht te verkrijgen hoe we dit kunnen verbreden. Dit zal ook worden meegenomen in het vernieuwde programma Inclusief 's-Hertogenbosch.
- We willen ontmoeten tussen verschillende groepen inwoners stimuleren en beter faciliteren. Zoals eerder aangegeven zal dit een plek krijgen in het programma Inclusief 's-Hertogenbosch.
- Bij het introductieprogramma voor ambtenaren gaan we meer aandacht geven aan de diversiteit van culturen in de gemeenschap. Ook willen we in overleg met de ontwikkelaars van de cursus Bosschologie of we hier samen aandacht kunnen geven aan de diversiteit van de hedendaagse Bossche samenleving.

Wat vragen we van u als Raad?

Als college willen we u als Raad en als volksvertegenwoordigers oproepen: doe mee met onze zoektocht, de suggesties van stages, participeer in het netwerk "Met Elkaar Bosschenaar" en ga mee samen op een culturele reis door onze gemeente waarbij we juist op een speelse manier meer inzicht krijgen in de diversiteit van 's-Hertogenbosch. Want alleen samen maken we 's-Hertogenbosch.

Tot slot

Zoals gevraagd zullen we periodiek een update geven over de voortgang van de bovenstaande ontwikkelingen. Maar zeker de ontwikkelingen die de algehele ontevredenheid bij meerdere groepen inwoners heeft veroorzaakt, zijn niet zomaar weggenomen. We daarom ook graag met u in gesprek over de programma's en andere activiteiten om deze ontevredenheid te keren en het vertrouwen in een meer betrouwbare overheid, een betrouwbare gemeente 's-Hertogenbosch, te herstellen.

's-Hertogenbosch

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,

De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

drs. B. van der Ploeg

drs. J.M.L.N. Mikkers

Bijlage(n):

Begripen Movisie

Overzicht gevoerde gesprekken (geanonimiseerd)